

Metodický protokol ověřeného nového nástroje (indikátor 69301)
vytvořeného v projektu *Centrum sociálních inovací ve veřejných knihovnických a informačních službách* (KISK FF MU, 6/2017 - 5/2020)

Základní evidence	
Název nástroje / metody / postupu	Metodika evaluace akcí knihovny
Stručný technický popis nástroje	První část metodiky obsahuje praktický návod pro knihovníky, jak postupovat při evaluaci akce pro veřejnost v knihovně. Ve své druhé části metodika obsahuje základy evaluačních postupů využitelných při zhodnocení organizace pro manažery knihoven.
Interní evidenční číslo v projektu	69301_09

Kontextové informace - Co znamená "ověřený nový nástroj"?	
Definice indikátoru dle MPSV	<p>Indikátor 69301 "Počet experimentálně či kvazi-experimentálně ověřených nových nástrojů" oceňuje proces inovování, který zaručuje jasnou informaci po jeho skončení o tom, zdali byl přínosem, či nikoliv. Zajímá se o účinnost řešení problémů s (kvazi) experimentálním ověřením.</p> <p>"Nástroj" jsou konkrétní nové metody nebo postupy, které byly vyvinuty v rámci projektu, a prostřednictvím kterých je usilováno o měřitelné a udržitelné zlepšení u zvolené cílové skupiny. Indikátor počítá projekty, které mapují slepé uličky toho, s čím přichází, stejně jako ty, co někam vedou, ale přehlíží projekty, které proběhnou, a není po nich jasné, zdali byly úspěšné, či nikoliv.</p>
<p>Popis cílové hodnoty v projektu CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_124/0006474 Centrum sociálních inovací ve veřejných knihovnických a informačních službách (aktualizace 1/2020)</p>	<p>Do hodnoty indikátoru 69301 počítáme nové metody nebo postupy, které byly vyvinuty v rámci všech klíčových aktivit projektu. Úspěšnost nástrojů vedoucí ke zlepšení u zvolené cílové skupiny bude ověřována jejich aplikací v průběhu realizace aktivit projektu a bude součástí evaluace těchto aktivit.</p> <p>U metod a postupů bude kladen důraz na přenositelnost (např. do jiných lokalit, jiných typů knihoven, atd.)</p> <p>Metody a postupy budou popsány a zhodnoceny v evaluačních zprávách projektu, na kterých spolupracují jak realizátoři akcelerovaných projektů, tak realizační tým zajišťující chod a fungování projektu.</p>

Ověřený nový nástroj - obecné charakteristiky - <i>Pro koho/co je nástroj určen?</i>	
Pro koho je nástroj určen? (cílové skupiny) I.CS projektu: zaměstnanci II.CS projektu: osoby sociálně vyloučené a ohrožené	Primární CS = kdo má nástroj využívat <ul style="list-style-type: none"> • Zaměstnanci knihoven včetně managementu
	Sekundární CS = na koho má práce s nástrojem v důsledku dopad <ul style="list-style-type: none"> • Uživatelé knihoven, což prakticky znamená také všechny skupiny osob sociálně vyloučených, protože knihovna je z principu zdarma přístupným neutrálním veřejným prostorem. • Stakeholderi (zřizovatelé knihoven, veřejnost, média)
K jakému zlepšení by u CS očekávatelně mělo dojít?	Primární CS: Zaměstnanci knihoven by prostřednictvím na míru knihovně psané metodiky měli pochopit a naučit se, jak postupovat při evaluaci akce, kterou v knihovně pořádají pro návštěvníky. Vedoucí v knihovnách by prostřednictvím metodiky měli získat představu o přínosech evaluace při jejím využití v knihovnách a o jednoduchém postupu dobré praxe při jejich provádění.
	Sekundární CS: Evaluační postupy jsou přímo určeny ke zlepšování procesů a měření dopadů činností organizací tak, aby bylo dosahováno žádoucích změn u cílových skupin.
(Jaké) existují nutné podmínky pro funkčnost nástroje?	<ul style="list-style-type: none"> • Metodika je vytvořena v odlehčené verzi tak, aby byla pro knihovníky co nejlépe prakticky uchopitelná. Funkční se stane v případě, že bude využita v praxi, a to až do závěrečné fáze implementace zjištění a doporučení. • Provedení evaluace v organizaci vyžaduje evaluátora (někoho se zájmem a schopnostmi evaluaci provést) a podporu managementu (někoho s kompetencí převzít a využít zjištění).
V jakých klíčových aktivitách projektu nástroj vznikl?	<ul style="list-style-type: none"> • KA Evaluace projektu • KA Inkubátor sociálních inovací v knihovnách • KA Akcelerátor sociálních inovací v knihovnách • KA Konference
Návaznost nástroje Na jiné projektové výstupy	Návaznost na evaluační případovou studii akcelerovaného projektu: <ul style="list-style-type: none"> • PS akcelerovaného projektu Knihovna Třinec • PS akcelerovaného projektu Knihovna Litvínov V obou akcelérátorech byly evaluační postupy popsány v metodice testovány. Evaluační nástroj Teorie změny byl využit i v dalších akcelerovaných projektech.

	<p>V průběhu celého projektu CIDES probíhala jeho průběžná evaluace, jejímiž výstupy jsou jednak Evaluační plán, ale také průběžné a závěrečná Evaluační zpráva, ve kterých je popisován průběh a dopady projektu, včetně metodických příloh (např. s otázkami pro sběr dat).</p>
--	---

Určení: <i>Jaký problém / situaci pomohl nově vytvořený nástroj (inovativně) řešit?</i>	
<p>Kdy, kým a jak byl problém identifikován?</p> <p>Detailní popis problému, pro který byl nástroj vytvořen</p>	<p>Zástupci knihoven (knihovníci i vedoucí) v průběhu spolupráce na projektu, zejména při běhu akceleratorů, opakovaně uváděli, že je zajímaví možnosti evaluace.</p> <p>Současně zdůrazňovali, že aktuálně nejrozšířenější přístup založený na sledování kvantitativních parametrů (např. Počet návštěvníků akce), není dostačující pro vyhodnocení akcí ani činnosti knihoven. Rozsáhlá diskuze, vedoucí ke zpracování metodiky přímo pro knihovny, byla vedena na třetí projektové konferenci po příspěvku zaměřeném na využití nástroje Teorie změny při evaluacích v knihovnách.</p> <p>Obecné evaluační metodiky neodpovídají potřebám knihovníků, protože praxe evaluovat dopady není v knihovnách příliš rozšířená a dostupné evaluační metodiky jsou často zpracovány spíše pro pokročilejší uživatele zaměřené na teoretický výzkum s publikovatelnými výsledky, nebo jednotlivé výzkumné metody. Proto byla v projektu vytvořena Metodika evaluací na míru knihovně s příklady z knihovnické praxe.</p>

Ověření: <i>Jakým metodickým postupem byla ověřena účinnost nástroje?</i>	
<p>Kdo vytvořený nástroj využil a jakou formou podal zpětnou vazbu o jeho účinnosti?</p> <p>Byla účinnost nástroje ověřena jednorázově nebo opakovaně?</p>	<p>Obsah metodiky vytvořil evaluátor za přispění členů projektového týmu CIDES na základě své odbornosti a tří let zkušenosti na projektu z knihovnického prostředí ČR. Následně byl návrh konzultován a připomínkovan knihovníky z partnerské knihovny Třinec a z Městské knihovny v Praze.</p> <p>Popsané principy evaluace v knihovně byly využity při průběhu akceleratoru knihovny Litvínov (80500_14_Případová studie) a knihovny Třinec (80500_13_Případová studie), kde byl komplexně vyzkoušen postup pro zhodnocení akce knihovny.</p> <p>Z hlediska zapojení sekundárních cílových skupin projektu (osoby ohrožené sociálním vyloučením) při ověřování užitečnosti metodiky bude možné zhodnotit její dopad až po delší aplikaci v knihovně.</p>

Úspěšnost: Pro koho a za jakých podmínek byl nástroj ověřen jako (ne)úspěšný?

<p>K jakému zlepšení (ne)došlo u primární cílové skupiny?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Primární cílová skupina (zaměstnanci knihoven) získali srozumitelnou formou důležité know-how jak uplatňovat v praxi principy evaluace a to jak směrem k vyhodnocení jednotlivých akcí, tak směrem k činnosti knihovny jako organizace. • Srozumitelnost metodiky je podpořena zpracováním příkladů přímo z knihovnické praxe, které zvyšuje ochotu knihovníků evaluační postupy využít.
<p>Jaké faktory ovlivnily (ne)úspěch nástroje?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tříleté seznamování se evaluátora s aktuálním stavem přístupu knihoven k monitoringu evaluaci v praxi. • Konzultace a připomínky k obsahu a formě zpracování metodiky přímo s knihovníky. • Šíření metodiky přes síť kontaktů KISKu FF MU (nositel projektu).
<p>Jaké bariéry a omezení byly identifikovány během ověřování účinnosti nástroje?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I po přečtení metodiky je lepší mít u prvních evaluačních prací možnost konzultovat správné provedení, není-li v knihovně možnost zapojit do realizace evaluace knihovníka se zkušeností s aplikovaným výzkumem. • Z hlediska proveditelnosti a udržitelnosti evaluace bylo jedním z připomínkových knihovníků doporučeno <i>“zdůraznit časovou a kapacitní náročnost evaluace s tím, je dobré ji plánovat dlouhodobě, tak, aby byla udržitelná v delším časovém horizontu”</i>. • Začlenění principů evaluace do chodu organizace a vyhodnocování akcí knihovny vůči jejím (strategickým) cílům vyžaduje jak změnu mindsetu knihovníků, tak podporu a zájem managementu knihovny.

Udržitelnost: Jak je umožněna přenositelnost a šířitelnost nástroje?

<p>Přenositelnost:</p>	<p>Metodika evaluace akcí knihovny se může využívat v jakékoli knihovně, umožňuje výběr postupů dle individuálních kapacit a zájmu .</p>
<p>Šířitelnost:</p>	<p>Metodická forma (volně šířitelné PDF <i>Metodika evaluace akcí knihovny</i>, dostupné online, např. ke stažení na webu projektu)</p>
<p>Dostupnost:</p>	<p>Na webu realizátora projektu KISK FF MU mezi výstupy projektu: (https://kisk.phil.muni.cz/komunitni-knihovna/vyzkum-a-evaluace)</p>

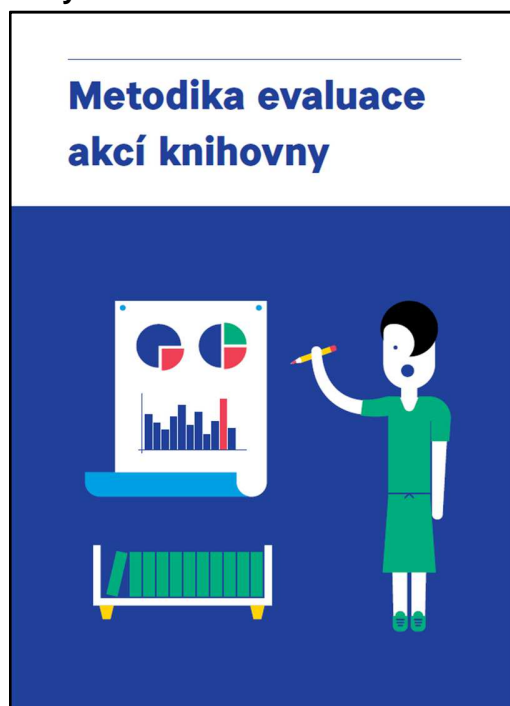
Použití: Jak nástroj technicky funguje a jak by měl být používán?

Nástroj *Metodika evaluace akcí knihovny* by měl být využíván v případech, kdy má knihovna zájem o postupy a metody, které jí umožní nejen zhodnotit své jednotlivé akce, ale také přemýšlet o cílech knihovny a jejich žádoucích dopadech na život v okolí.

- Technicky metodika ve své první části - *Evaluace akcí knihovny* - obsahuje popis vhodného postupu členěný na tři období: před zahájením akce (očekávání, proč akci dělat, návaznost na strategie, ad.), období průběhu akce se sběrem okamžité zpětné vazby (metody a postupy sběru zpětné vazby od účastníků akcí, ad.), a období po akci se zhodnocením dosažených výsledků (vyhodnocení naplnění žádoucích cílů akce, její ekonomická a kapacitní náročnost, ad.).
- V druhé části - *Evaluační postupy pro organizaci* - je logika metodiky postavena jako průvodce krok za krokem evaluací v knihovně, kde v deseti krocích provádí manažera základním postupem od analýzy stakeholderů, přes teorii změny, přípravu evaluačních otázek a matice, až po vyhodnocení. V reflexi na potřeby knihoven jsou zvláště detailněji uvedeny monitorovací indikátory, příběhy návštěvníků knihovny a případové studie.

Ideálním je využití v kombinaci s dalšími nástroji vytvořenými v rámci projektu CIDES (např. metodika *Jak využít metodu Focus group v prostředí knihovny*, nebo sada *metodických karet LibDesign Social*).

Vizuál: úvodní strana metodiky

Reference: *Jaký je názor odborníků a nebo zástupců cílové skupiny vůči nástroji?*

Mgr. **Věra Chmelárová**, koordinátorka komunitních aktivit, MKP

“Oceňuji praktické zaměření s řadou příkladů, co mne k tomu napadlo: - ohledně formulace očekávaných dopadů v souladu se záměry knihovny - vs. reálné potřeby cílových skupin - to že my se jako poskytovatel služeb snažíme něčeho dosáhnout se nemusí potkávat s jejich potřebami a zájmy, důležitá je znalost prostředí a místních vlivů (jak správně uvádíte v případě analýzy stakeholderů).”